

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ξεκινώντας μια νέα συζήτηση

Daisy Dowling

Είμαστε έτοιμοι να αλλάξουμε τους κανόνες του παιχνιδιού για τους εργαζόμενους μπαμπάδες. Αφού επιλέξατε αυτό το βιβλίο, θα αποτολμήσω μερικές υποθέσεις για το ποιος είστε και τι προβλήματα αντιμετωπίζετε.

Πρώτα απ' όλα, πιθανότατα είστε ένας έξυπνος και σκληρά εργαζόμενος άντρας που θέλει να προοδεύσει στη ζωή του. Περνάτε αρκετό από τον χρόνο σας είτε δουλεύοντας είτε προσπαθώντας να σκεφτείτε τρόπους να τα πάτε καλά στη δουλειά σας. Και έχετε φιλοδοξίες: με τόσο χρόνο και προσπάθεια που επενδύετε στην εργασία σας, θέλετε να καταφέρετε κάτι σημαντικό.

Δεύτερον, αγαπάτε βαθιά και αληθινά το παιδί ή τα παιδιά σας, ή τα μελλοντικά σας παιδιά, και θέλετε μόνο το καλύτερο γι' αυτά. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διατηρείτε μια διαρκή και στενή σχέση μαζί τους και να παραμείνετε μια κεντρική, αν όχι η κεντρική μορφή στη ζωή τους καθώς μεγαλώνουν. Δεν θέλετε απλώς να τα συντηρείτε, θέλετε να *βρίσκεστε δίπλα τους* για να τους προσφέρετε ό,τι χρειάζονται και με κάθε δυνατό τρόπο.

Τρίτον, και πέρα απ' όλες τις φιλοδοξίες και την απόλυτη αφοσίωσή σας στα παιδιά σας, θέλετε *επίσης* να ταξιδεύετε, να διασκεδάσετε, να γυμνάζεστε, να συναντάτε τους φίλους σας, να συμμετέχετε σε δράσεις που σας εμπνέουν, να βλέπετε καλές ταινίες, να έχετε χρόνο για τα χόμπι σας, ή να απολαμβάνετε κάποιους συνδυασμούς των παραπάνω. Με άλλα λόγια, θέλετε να είστε ο εαυτός σας και να μην πέσετε στην τόσο συνηθισμένη αλλά δυσάρεστη παγίδα να σας απασχολούν μόνο η δουλειά σας, η φροντίδα της οικογένειάς σας και η λίστα των υποχρεώσεών σας.

Τέταρτον και τελευταίο, μαντεύω, επίσης, ότι δεν έχετε κανέναν ή, τουλάχιστον, κάποιους ανθρώπους που θα αποτελούσαν για σας πρότυπο, με τους οποίους θα μπορούσατε να συζητάτε ανοιχτά για το πώς να γίνετε ένας επιτυχημένος και ικανοποιημένος εργαζόμενος μπαμπάς, για το πώς δηλαδή να ισορροπήσετε τα «πρέπει» και τα «θέλω» σας.

Σίγουρα υπάρχουν και άλλοι άντρες, πιθανώς ακόμα και γνωστοί ή συνάδελφοί σας, που προσπαθούν να επιτύχουν τον ίδιο στόχο –να συνδυάσουν σταδιοδρομία, οικογένεια και προσωπική ζωή– που έχετε κι εσείς, αλλά ίσως στη δουλειά σας να μη γίνονται πολλές συζητήσεις για τους άντρες ως γονείς, και μπορεί να ανησυχείτε μήπως δώσετε την εντύπωση ότι δεν έχετε φιλοδοξίες, είστε αδύναμος ή σας λείπει ο επαγγελματισμός αν τυχόν θίξετε αυτό το θέμα. Μπορεί να θαυμάζετε τα ανώτερα στελέχη στη δουλειά σας και να θέλετε να αναλάβετε κι εσείς ηγετικούς ρόλους κάποια μέρα, αλλά είναι δύσκολο να φανταστείτε τον εαυτό σας ως υψηλά ιστάμενο στη δουλειά και συγχρόνως ως μπαμπά που θέλει να συμμετέχει στην καθημερινή ζωή των παιδιών του. (Θα έλεγε κανείς

ότι μερικοί από αυτούς τους ανθρώπους μοιάζουν να ζουν σε ένα παράλληλο σύμπαν όπου δεν υπάρχουν παιδιά. Χρειάστηκε άραγε ποτέ να αλλάξουν την πάνα του μωρού τους ή να βοηθήσουν το παιδί τους στα μαθηματικά;) Ίσως ο ίδιος ο πατέρας σας να σας παροτρύνει διαρκώς να ακολουθήσετε το παράδειγμά του και να συγκεντρωθείτε περισσότερο στην καριέρα σας παρά στην οικογενειακή ζωή. Από την άλλη, βέβαια, ίσως γνωρίζετε ορισμένους σούπερ μπαμπάδες –αυτούς που δεν χάνουν προπόνηση ή αγώνα των παιδιών τους, τους διαβάζουν ιστορίες στο κρεβάτι και τους φτιάχνουν ένα υγιεινό πρωινό κάθε μέρα της εβδομάδας–, όμως ξέρετε ότι εσείς αποκλείεται να τα καταφέρετε όλα αυτά και ταυτόχρονα να είστε συνεπής και αποδοτικός στη δουλειά σας, εκτός κι αν κλωνοποιηθείτε! Ίσως αναζητήσατε ένα δίκτυο εργαζόμενων γονιών στη γειτονιά σας, αλλά διαπιστώσατε ότι απαρτίζεται κυρίως από μαμάδες ή ως επί το πλείστον από γονείς μικρότερων παιδιών. Ή μπορεί να ψάξατε να βρείτε συναδέλφους που είναι κι αυτοί εργαζόμενοι γονείς, αλλά να διαπιστώσατε ότι δεν ταιριάζατε μαζί τους. Ίσως είναι αδύνατον να βρίσκετε τον χρόνο να κάνετε αυτά που σας αρέσουν και σας κάνουν το άτομο που είστε· αλλά και όταν τον βρίσκετε, μπορεί να καταλήγετε να αυτοκατηγορείστε ή να ανησυχείτε μήπως σας επικρίνει η σύντροφός σας. Και χωρίς πρότυπα, εμπνευστές, υποστηρικτικούς συναδέλφους και εποικοδομητικές συζητήσεις –με άλλα λόγια, χωρίς επικύρωση του ρόλου σας ως εργαζόμενου μπαμπά, χωρίς διασυνδέσεις και χωρίς ομάδα στήριξης– βρίσκεστε να αγωνίζεστε σιωπηλά και μόνος σας προσπαθώντας να αντιμετωπίσετε την πρόκληση «καριέρα συν παιδιά».

Θα σας πω κάτι όμως: αυτό δεν συμβαίνει *μόνο* σ' εσάς. Ως εκπαιδύτρια διοικητικών στελεχών ειδικευμένη στην παροχή συμβουλών σε γονείς που βρίσκονται σε περιβάλλοντα έντονων πιέσεων, μιλώ καθημερινά πρόσωπο με πρόσωπο με άντρες και γυναίκες που προσπαθούν να συνδυάσουν την απαιτητική εργασία τους με την αφοσίωση στην οικογένειά τους. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι ταλαιπωρούνται από πρακτικές, προσωπικές και επαγγελματικές ανησυχίες, αν και οι μαμάδες αναφέρουν πολύ πιο συχνά ότι έχουν κύκλους «φίλων και εργαζόμενων μητέρων» όπου μπορούν να στραφούν για βοήθεια, γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας που λειτουργούν γι' αυτές ως πρότυπα, καθώς και άτομα που τις συμβουλεύουν και με τα οποία μπορούν να μιλούν ελεύθερα για θέματα δουλειάς και οικογένειας. Για τις γυναίκες, το να βρουν τη σωστή υποστήριξη μπορεί να μην είναι *εύκολη υπόθεση*, όμως η ειλικρίνεια στις συζητήσεις για ζητήματα δουλειάς και φροντίδας της οικογένειας είναι πιο συνηθισμένη, επιτρεπτή και αναμενόμενη. Μια μαμά που σχεδιάζει να πάρει τη γονική της άδεια μπορεί να κατακλυστεί από συμβουλές συναδέλφων. Αντίθετα, εσείς ως μπαμπάς μπορείτε να ανησυχείτε για το τι μηνύματα στέλνετε στη δουλειά σας αν πάρετε οποιαδήποτε άδεια. Ίσως, μάλιστα, όταν είδατε τον τίτλο αυτού του βιβλίου, να παραξενευτήκατε: Σοβαρά τώρα, ποιος ασχολείται με τους «εργαζόμενους μπαμπάδες»;

Ε, λοιπόν, θα ασχοληθούμε εμείς. Το κρυφτούλι και η νοοτροπία ότι είστε *μόνος* σας σε αυτόν τον αγώνα σταματούν εδώ. Στις επόμενες σελίδες θα ξεκινήσουμε μια εντελώς νέα και ειλικρινή συζήτηση για το πώς μπορείτε να επιτύχετε στη δουλειά σας, να είστε ένας καταπληκτικός πατέρας και ταυ-

τόχρονα να παραμείνετε ο εαυτός σας. Αν είναι να γίνει *ποτέ* αυτή η συζήτηση, η κατάλληλη στιγμή είναι τώρα. Αν βγήκε κάτι χρήσιμο από την πανδημία του Covid-19, αυτό είναι ότι ενθάρρυνε (ή ανάγκασε) εμάς αλλά και τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς να αναγνωρίσουμε και να αποδεχτούμε πιο ανοιχτά τις πραγματικότητές μας ως εργαζόμενων γονιών, καθώς και ότι μας οδήγησε σε νέους τρόπους σκέψης και νέες προσεγγίσεις ως γονείς, εργαζόμενους και ανθρώπους.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας φέρνει στο επίκεντρο της προσοχής τις πιο πιεστικές και σοβαρές ανησυχίες σας και παρουσιάζει νέους τρόπους να τις δείτε και να τις αντιμετωπίσετε. Οι ειδικοί που σας μιλούν μέσα από τις σελίδες του ξέρουν καλά τι αντιμετωπίζετε και δεν έχουν προκαταλήψεις και στερεότυπα. Έχουν μόνο να σας προτείνουν εφικτές, πρακτικές και δοκιμασμένες λύσεις. Είτε έχετε να κάνετε με έναν εργοδότη που θεωρεί δεδομένο ότι όλες τις γονικές υποχρεώσεις θα τις επωμιστεί η σύντροφος ή η σύζυγός σας, είτε καλείστε να τα βγάλετε πέρα με τρία παιδιά σχολικής ηλικίας ενώ παράλληλα αγωνίζεστε να πάρετε προαγωγή, είτε βρίσκεστε αντιμέτωπος με οποιαδήποτε άλλα συνηθισμένα προβλήματα των εργαζόμενων μπαμπάδων, τα κεφάλαια του βιβλίου αυτού είναι σίγουρο ότι θα σας βοηθήσουν. Αν βαρεθήκατε να σας κάνουν στην άκρη ως εργαζόμενο μπαμπά και να παριστάνετε ότι δεν είστε αφοσιωμένος τόσο στη δουλειά σας όσο και στα παιδιά σας, αν αισθάνεστε πολλές φορές ότι είστε αναγκασμένος να διαλέξετε μεταξύ των δύο, ή αν νιώθετε πως, ακόμα κι αν καταφέρνετε να τα συνδυάσετε όλα, τελικά δεν σας μένει αρκετός χρόνος για τον εαυτό σας, τότε το βιβλίο αυτό απευθύνεται σ' εσάς.

Αν πιέξετε χρονικά και θέλετε να χρησιμοποιήσετε όσο το δυνατόν πιο πρακτικά και αποτελεσματικά αυτό το βιβλίο, θέστε στον εαυτό σας το εξής ερώτημα: Ποια είναι τα δύο ή τρία προβλήματα που συναντώ ως εργαζόμενος πατέρας και μου προκαλούν το περισσότερο στρες και άγχος; Αν μπορούσατε να καθίσετε και να κάνετε μια εμπιστευτική συζήτηση με μερικά πραγματικά έξυπνα άτομα που είναι ικανά να σας καθοδηγήσουν και να σας δώσουν συμβουλές για κάποιες πλευρές της ζωής σας ως εργαζόμενου πατέρα, τι θα τα ρωτούσατε; Στη συνέχεια διαβάστε τον πίνακα περιεχομένων και ξεφυλλίστε το βιβλίο. Βρείτε το θέμα που σας ενδιαφέρει περισσότερο και ξεκινήστε με αυτό. Μπορεί να είναι το κεφάλαιο του Han-Son Lee για το πώς να βρείτε συμμάχους και έμπιστους συμβούλους στη δουλειά σας, το κεφάλαιο του Mark McCartney για το πώς να εξασφαλίζετε χρόνο για την οικογένεια, το κεφάλαιο του Stewart Friedman για το πώς η δουλειά σας επηρεάζει τα παιδιά σας, ή οποιοδήποτε άλλο από τα 22 πρακτικά κεφάλαια που θα βρείτε στο βιβλίο που κρατάτε.

Καθώς διαβάζετε, να θυμάστε ότι συμμετέχετε σε μια εντελώς διαφορετική και πρωτότυπη συζήτηση. Θα ακούσετε νέες φωνές και φρέσκες ιδέες από ειδήμονες, που θα σας ενθαρρύνουν να δοκιμάσετε καινούργιες συνήθειες και τακτικές. Η ευθύτητά τους και οι ένθερμες παροτρύνσεις τους ίσως να σας κάνουν να νιώσετε λιγάκι άβολα. Και, φυσικά, όλες οι προτάσεις που θα βρείτε εδώ δεν θα έχουν εφαρμογή ή αποτέλεσμα στη δική σας περίπτωση. Δεν πειράζει, γιατί πρόκειται για τη δική σας οικογένεια και τη δική σας καριέρα. Εσείς θα αποφασίσετε τι σας ταιριάζει και θα ξέρετε αν είναι κατάλληλο για τις δικές σας συνθήκες ζωής.

Αφού δοκιμάσετε μερικές από τις προτεινόμενες πρακτικές συμβουλές και στρατηγικές, είναι βέβαιο ότι θα διαπιστώσετε πως συμβαίνει και κάτι άλλο: εκείνη η παλιά αμηχανία και οι παλιοί δισταγμοί σας στις συζητήσεις για θέματα που αφορούν τους εργαζόμενους μπαμπάδες σταδιακά θα αρχίσουν να εξανεμίζονται. Η φράση «εργαζόμενος μπαμπάς» δεν θα ηχεί πλέον περίεργη ή πρωτάκουστη. Θα είστε απλώς ένας ευφυής, εργατικός και φιλόδοξος άντρας που θέλει να προοδεύσει, αγαπά ολόψυχα τα παιδιά του και έχει ισχυρή θέληση και την αυτοπεποίθηση να τα καταφέρει και στους δύο τομείς, και *συνάμα* να είναι το άτομο που επιθυμεί και που μπορεί να συνδέεται κοινωνικά και με άλλους που θέλουν το ίδιο για τον εαυτό τους.

Μέρος 1

Μπορούμε κι εμείς!

*Αφήστε για πάντα πίσω σας
τα παλιά κλισέ
για τους εργαζόμενους μπαμπάδες*

1

Οι τρεις τύποι εργαζόμενου μπαμπά

Brad Harrington

Με μια γρήγορη ματιά

- Αναγνωρίστε ποιος τύπος εργαζόμενου πατέρα είστε: παραδοσιακός, υπέρμαχος της ισότητας ή ανακόλουθος
 - Κατανοήστε πώς αυτό επηρεάζει τις συνήθειές σας στη φροντίδα των παιδιών σας και τις φιλοδοξίες σας
 - Κάντε τις αναγκαίες αναπροσαρμογές για να αυξήσετε το επίπεδο της ικανοποίησής σας τόσο στο σπίτι όσο και στη δουλειά
-

Είναι γνωστό ότι οι μπαμπάδες σήμερα θέλουν να συμμετέχουν στην καθημερινή ζωή των παιδιών τους πολύ περισσότερο απ' ό,τι οι πατέρες της προηγούμενης γενιάς. Αυτή, ωστόσο, η εξέλιξη από τον «Παραδοσιακό Μπαμπά» ή «Μπαμπά της Μεταπολεμικής Εποχής» στον «Νέο Μπαμπά» ή «Μπαμπά της Χιλιετίας» δεν έχει ακόμα μελετηθεί επαρκώς. Πόσοι εργαζόμενοι μπαμπάδες ακολουθούν αυτόν τον αντισυμβατικό δρόμο; Είναι πραγματικά υπέρ της ισότητας στον επιμερισμό των καθηκόντων φροντίδας των παιδιών; Και πώς θα μπορούσε η βαθύτερη κατανόηση αυτών των τάσεων να βοηθήσει κάθε πατέρα ατομικά να είναι επιτυχημένος τόσο στη δουλειά όσο και στο σπίτι;

Σε αυτά τα ερωτήματα έχει επιχειρήσει να απαντήσει ένα κέντρο ερευνών, το Boston College Center for Work & Family, το οποίο διευθύνω. Πριν από μία δεκαετία οι μπαμπάδες ήταν εμφανώς απόντες από τις έρευνες που είχαν να κάνουν με τη δουλειά, την οικογένεια και τις πολιτικές των εταιρειών και των οργανισμών. Οι εργοδότες, το πεδίο της έρευνας και η κοινωνία στο σύνολό της έμοιαζαν να βλέπουν τους μπαμπάδες απλώς και μόνο ως κουβαλητές. Για να καλύψουμε αυτό το κενό, ξεκινήσαμε μια ερευνητική σειρά ετήσιων αναφορών για τον Νέο Μπαμπά, μελετώντας τις εμπειρίες των σημερινών μπαμπάδων και τον τρόπο που αλλάζουν οι ρόλοι τους – ή όχι.¹

Η ακριβής περιγραφή των σημερινών εργαζόμενων μπαμπάδων είναι εξαιρετικά δύσκολη, γι' αυτό περιοριστήκαμε να

επικεντρωθούμε στους εργαζόμενους μπαμπάδες με ανώτερη μόρφωση που εργάζονται σε μεγάλες επιχειρήσεις και οργανισμούς. Η έρευνά μας εξέτασε μια ευρεία ποικιλία πατέρων από διάφορες σκοπιές: νέους μπαμπάδες, μπαμπάδες με εργαζόμενη σύζυγο ή σύντροφο, μπαμπάδες που ανήκουν σε διαφορετικές γενιές (τη γενιά των δεκαετιών του 1950 και του 1960, τη γενιά Χ και τη γενιά της χιλιετίας ή αλλιώς «μιλένιουμ»), ακόμα και μπαμπάδες που μένουν στο σπίτι. Διερευνήσαμε τις στάσεις τους απέναντι στους εργοδότες τους, στους προϊστάμενους και στους συναδέλφους τους, την επιτυχία στη σταδιοδρομία, τις γονικές άδειες, το μοίρασμα της φροντίδας των παιδιών και την ικανοποίηση από τη ζωή και τη δουλειά. Ένα από τα σημαντικότερα ευρήματα που προέκυψαν από αυτή την έρευνα ήταν ότι το πρότυπο του «Μπαμπά της Χιλιετίας» δεν αντικαθιστά απλώς τα πρότυπα του «Μεταπολεμικού Μπαμπά» στους χώρους εργασίας. Οι σημερινοί εργαζόμενοι μπαμπάδες κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες με διαφορετικές επιθυμίες, ανησυχίες και προβλήματα.

Οι τρεις τύποι του «νέου μπαμπά»

Οι περισσότεροι μπαμπάδες δεν θεωρούν πλέον ότι ο αποκλειστικός ή ακόμα και ο πρωταρχικός τους ρόλος είναι αυτός του κουβαλητή. Στην έρευνά μας διαπιστώσαμε ότι 70% με 75% των αντρών θέλουν να μοιράζονται τις γονικές ευθύνες ισότιμα με τη σύντροφό τους. Είναι, επίσης, απαραίτητο να κάνουν περισσότερα στο σπίτι, καθώς οι γυναίκες αναλαμβάνουν πλέον ρόλους μεγαλύτερης ευθύνης στη δουλειά τους

και σε ολοένα μεγαλύτερο βαθμό κερδίζουν περισσότερα χρήματα από τους συντρόφους τους.

Υπήρχε, ωστόσο, μια αισθητή διαφορά ανάμεσα στις καλές προθέσεις των μπαμπάδων να μοιράζονται τις γονικές ευθύνες και στη σημερινή πραγματικότητα. Γι' αυτό και το 2016 αρχίσαμε να εξετάζουμε βαθύτερα τις δυσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν οι μπαμπάδες στην προσπάθειά τους να μειώσουν την απόσταση ανάμεσα στις φιλοδοξίες τους και στις πράξεις τους.

Η έρευνά μας αποκάλυψε τις πολλές συγκρούσεις που αντιμετωπίζουν οι σημερινοί μπαμπάδες. Για παράδειγμα, δηλώνουν τακτικά ότι θέλουν να περνούν περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους, αλλά θέλουν, επίσης, να αναλαμβάνουν εργασιακούς ρόλους μεγαλύτερης ευθύνης. Τέτοιου είδους ανακολουθίες εμφανίζονται συχνά. Δύο ερωτήσεις μάς βοήθησαν να το καταλάβουμε αυτό σαφέστερα:

- Πώς νομίζετε ότι πρέπει να μοιράζονται τα καθήκοντα της φροντίδας των παιδιών ανάμεσα σ' εσάς και στη σύζυγο/σύντροφό σας;
- Πώς μοιράζετε τα καθήκοντα της φροντίδας των παιδιών με τη σύζυγο/σύντροφό σας;

Από την ανάλυση των απαντήσεων που παίρναμε, μπορέσαμε να τοποθετήσουμε τους μπαμπάδες σε μία από τρεις ομάδες. Η πρώτη ήταν οι *παραδοσιακοί μπαμπάδες*. Οι άντρες που ανήκαν σε αυτή την ομάδα δήλωσαν ότι οι σύζυγοί τους θα έπρεπε να επωμίζονται περισσότερα καθήκοντα της φροντίδας των παιδιών απ' ό,τι οι ίδιοι, και όντως το έκαναν. Οι μπαμπάδες της

δεύτερης ομάδας, τους οποίους θα ονομάσουμε *υπέρμαχους της ισότητας*, ανέφεραν ότι η φροντίδα των παιδιών θα έπρεπε να μοιράζεται ισότιμα, και θεωρούσαν ότι αυτό συνέβαινε στο σπίτι τους. Οι άντρες της τρίτης ομάδας, τους οποίους ονομάσαμε *ανακόλουθους μπαμπάδες*, πίστευαν ότι θα έπρεπε να μοιράζονται τη φροντίδα των παιδιών κατά το ήμισυ, αλλά παραδέχονταν ότι οι σύζυγοί τους έκαναν περισσότερα από εκείνους. Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι κάθε ομάδα αποτελούσε κατά προσέγγιση το ένα τρίτο του δείγματός μας, αν και σε πιο πρόσφατες μελέτες μας το ποσοστό των μπαμπάδων που είναι υπέρ της ισότητας εμφανίζει μια ελαφριά αύξηση. (Δυστυχώς, αν και ήταν αναμενόμενο, οι μπαμπάδες που εκτελούσαν πραγματικά τα περισσότερα καθήκοντα της φροντίδας των παιδιών τους ήταν ένα στατιστικά μη σημαντικό ποσοστό στη μελέτη μας.)

Η μελέτη αυτών των τριών ομάδων χωριστά αποκάλυψε τρεις πολύ διαφορετικές εμπειρίες της πατρότητας σε συνδυασμό με την εργασία:

- Οι μπαμπάδες που τάσσονταν υπέρ της ισότητας ανέφεραν τα υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης στις περισσότερες μεγάλης εύρους ερωτήσεις σχετικά με την εργασιακή και οικογενειακή ζωή τους. Ακόμα και στην ερώτηση αν το έβρισκαν εύκολο να εξισορροπούν δουλειά και οικογένεια, οι βαθμολογίες των υπέρμαχων της ισότητας ήταν οι πιο θετικές, παρά το γεγονός ότι έκαναν στο σπίτι τα περισσότερα από όλους τους άλλους μπαμπάδες.
- Οι παραδοσιακοί μπαμπάδες είχαν κάπως χαμηλότερες βαθμολογίες, με εξαίρεση δύο τομείς: την ικανοποίηση από τις αποδοχές τους και την πρόοδο της καριέρας τους.

- Οι ανακόλουθοι μπαμπάδες σημείωσαν χαμηλότερες βαθμολογίες σχεδόν σε όλους τους δείκτες ικανοποίησης και αίσθησης πληρότητας, από το αν αισθάνονταν πως τους σέβονταν στην εργασία τους έως το αν τους ήταν εύκολο να εξισορροπούν δουλειά και οικογένεια. Οι άντρες αυτοί βίωναν τις περισσότερες δυσκολίες τόσο στο σπίτι όσο και στη δουλειά. Η μεγαλύτερη διαφορά παρατηρήθηκε σε μια δήλωση που μετρούσε τη συνολική ικανοποίηση από τη ζωή: «Δεν θα άλλαζα σχεδόν τίποτα στη ζωή μου». Με αυτή τη δήλωση συμφωνούσε το 82% των μπαμπάδων που ήταν υπέρ της ισότητας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ανακόλουθων μπαμπάδων ήταν μόλις 33%.

Κανένας δεν θα μπορούσε να υποστηρίξει ότι οι εργαζόμενοι μπαμπάδες που είναι υπέρ της ισότητας έχουν βρει την τέλεια ισορροπία ή ότι οι παραδοσιακοί εργαζόμενοι μπαμπάδες έχουν την πολυτέλεια να επικεντρώνονται αποκλειστικά στη δουλειά τους. Είναι όμως γεγονός ότι οι ανακόλουθοι μπαμπάδες δυσκολεύονται πραγματικά, συχνά λόγω συνθηκών που βρίσκονται πέρα από τον έλεγχό τους.

Το δίλημμα των ανακόλουθων μπαμπάδων

Γιατί άραγε παρατηρείται τόσο συχνά αυτή η ασυμφωνία σχεδόν του ενός στους τρεις μπαμπάδες; Έπειτα από πολλές συζητήσεις, συνεντεύξεις και μελέτες που έκανα με τους συνεργάτες μου τα τελευταία 10 χρόνια, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν κάποιοι παράγοντες που οδηγούν σε αυτά τα αλληλοσυγκρουόμενα συναισθήματα, και συγκεκριμένα:

- Οι μπαμπάδες εξακολουθούν να ορίζονται κυρίως ως κουβαλητές και όχι ως υπεύθυνοι για τη φροντίδα των παιδιών. Αυτή η εικόνα του πατέρα υπάρχει εδώ και πολύ καιρό και είναι σαφές ότι δεν πρόκειται να αλλάξει από τη μία στιγμή στην άλλη. Οι περισσότεροι άντρες ανατράφηκαν πιστεύοντας ότι αυτός ήταν ο πρωταρχικός τους ρόλος και η συμβολή τους στην οικογένεια, μια εικόνα που ενισχύουν συχνά οι φίλοι και συγγενείς, οι εργοδότες, τα ΜΜΕ και η κοινωνία γενικότερα.
- Παρά τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό των νοικοκυριών που συντηρούνται κυρίως από γυναίκες, η πραγματικότητα είναι ότι ακόμα και στα «ζευγάρια διπλής σταδιοδρομίας», όπου και οι δύο σύζυγοι ακολουθούν ξεχωριστές επαγγελματικές καριέρες, η οικονομική συμβολή του πατέρα στην οικογένεια είναι μεγαλύτερη από αυτήν της συντρόφου του σχεδόν στα τρία από τα τέσσερα νοικοκυριά, οπότε ο μισθός του είναι πιο αναγκαίος.² Αυτή η οικονομική δυσαναλογία επηρεάζει σχεδόν κάθε συζήτηση που κάνω σχετικά με τους λόγους που οι άντρες δεν μοιράζονται εξίσου με τις γυναίκες τις ευθύνες της φροντίδας των παιδιών. (Το οικονομικό επιχείρημα υπερισχύει και προς τις δύο κατευθύνσεις: οι σχετικά ελάχιστοι μπαμπάδες που μένουν στο σπίτι έχουν σχεδόν πάντα λιγότερες δυνατότητες από τις συντρόφους τους να κερδίσουν περισσότερα χρήματα.)
- Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί δεν έχουν καταφέρει να συμβαδίσουν με τις εξελίξεις της εποχής και να

αποδεχθούν τον διευρυμένο ρόλο των αντρών στο σπίτι. Μάλιστα, τα περισσότερα άτομα που κατέχουν ηγετικές θέσεις στα διάφορα εργασιακά πλαίσια τυχαίνει να είναι άντρες και πολλοί από αυτούς έχουν συζύγους που μένουν στο σπίτι και ασχολούνται με τα παιδιά και τα οικιακά. Ως αποτέλεσμα, οι ανώτεροι διευθυντές δεν κατανοούν εύκολα τον τρόπο ζωής των υπαλλήλων τους που είναι μπαμπάδες και ανήκουν στη γενιά της χιλιετίας. Αυτό, ευτυχώς, έχει αρχίσει να αλλάζει, καθώς αναγνωρίζεται όλο και πιο πολύ ότι στα περισσότερα σημερινά ζευγάρια εργάζονται και οι δύο, άρα οι μπαμπάδες πρέπει να έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στη φροντίδα των παιδιών.

- Μέχρι πρότινος οι άντρες δεν δικαιούνταν άδεια πατρότητας. Αυτή η έλλειψη χρόνου, τον οποίο θα μπορούσαν να διαθέσουν αποκλειστικά στη φροντίδα των νεογέννητων παιδιών τους, συνεπάγεται χαμηλότερα επίπεδα αυτοπεποίθησης και επάρκειας στη φροντίδα των παιδιών. Και αφού οι μητέρες περνούν μήνες ολόκληρους στο σπίτι έχοντας την κύρια ευθύνη της φροντίδας των παιδιών, οι γονικοί ρόλοι με βάση το φύλο έχουν εδραιωθεί γερά.

Τι μπορούν να κάνουν οι ανακόλουθοι μπαμπάδες

Όπως προαναφέραμε, ένα σταθερό εύρημα των ερευνών μας είναι ότι οι περισσότεροι μπαμπάδες φιλοδοξούν να έχουν

πιο ίση συμμετοχή στη φροντίδα των παιδιών τους, αλλά οι πράξεις πολλών θα πρέπει σαφώς να αλλάξουν για να ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες τους. Οι θεσμοί και η κοινωνία μας πρέπει να στηρίζουν τους άντρες ώστε να αναλάβουν τον ρόλο τους στη φροντίδα των παιδιών. Αλλά και κάθε πατέρας ατομικά πρέπει να κάνει πολλά για να συμβάλει στην προώθηση αυτού του κινήματος. Ιδού μερικές συστάσεις για τους μπαμπάδες:

- Μιλήστε με άλλους μπαμπάδες, επίσημα ή ανεπίσημα, και ανταλλάξτε ιδέες και πιθανές λύσεις για τα κοινά σας προβλήματα. Αν στη δουλειά σας δεν υπάρχει κάποιο δίκτυο, κύκλος ή ομάδα στήριξης και ανάπτυξης εργαζομένων για τους υπαλλήλους που έχουν οικογένεια, εξετάστε το ενδεχόμενο να δημιουργήσετε εσείς κάτι τέτοιο μαζί με συναδέλφους μπαμπάδες και με τη συνεργασία του Τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού του εργοδότη σας. Ομάδες μπαμπάδων θα μπορούσαν να δημιουργηθούν, επίσης, σε πολλές τοπικές κοινότητες, παρέχοντας κοινωνικές διασυνδέσεις και υποστήριξη, ιδίως σε μπαμπάδες που μένουν στο σπίτι και φροντίζουν τα παιδιά.
- Προσκαλέστε στον χώρο εργασίας σας ειδικούς για σύντομες, ανεπίσημες ομιλίες, κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, αφιερωμένες στους μπαμπάδες. Το θέμα μπορεί να είναι ο μεταβαλλόμενος ρόλος του πατέρα, οι γονικές δεξιότητες ή η επίτευξη μεγαλύτερης αρμονίας μεταξύ δουλειάς και οικογενειακής ζωής. Μου ζητούν συχνά να μιλήσω σε διάφορα εργασιακά

περιβάλλοντα για τον σύγχρονο πατέρα και πολλές φορές ακούω από τους παρευρισκόμενους σχόλια όπως: «Είναι η πρώτη φορά που γίνεται συζήτηση για τους εργαζόμενους μπαμπάδες εδώ».

- Αν δικαιούστε από τον νόμο άδεια πατρότητας, σας συνιστώ να την πάρετε και να χρησιμοποιήσετε αυτόν τον χρόνο για να δεθείτε με το παιδί σας και να αποκτήσετε άμεση εμπειρία στην άσκηση των γονικών καθηκόντων. Η έρευνά μας δείχνει ότι θα έχετε πολλά οφέλη. Θα βελτιώσετε τις ικανότητές σας και θα αποκτήσετε μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση για τις γονικές σας δεξιότητες (92% των μπαμπάδων που πήραν άδεια πατρότητας συμφωνούσαν με αυτό). Θα σας επιτρέψει, επίσης, να εδραιώσετε από νωρίς τον ρόλο σας στην από κοινού φροντίδα των παιδιών και θα δυναμώσει τη σχέση σας με τη σύντροφό σας (83% των μπαμπάδων συμφωνούσαν με αυτό), τη σύνδεσή σας με το παιδί σας (96% των μπαμπάδων συμφωνούσαν με αυτό) και το αίσθημα ικανοποίησής σας από τη ζωή (88% των μπαμπάδων συμφωνούσαν με αυτό).
- Κάντε συχνά συζητήσεις με τη σύζυγο ή τη σύντροφό σας για τους αντίστοιχους ρόλους σας στο σπίτι και για τους στόχους σας αναφορικά με την οικογένειά σας. Η έρευνά μας έδειξε ότι τα ζευγάρια που κάνουν συχνότερα τέτοιες συζητήσεις τείνουν να είναι πιο ικανοποιημένα από τον έγγαμο βίο και τη ζωή γενικά.

- Στηρίζτε τους συναδέλφους σας μπαμπάδες που φροντίζουν τα παιδιά τους. Η αλλαγή αυτής της φιλοσοφίας απαιτεί κάτι περισσότερο από αλλαγές πολιτικής ή δηλώσεις στήριξης από τα ανώτερα ηγετικά στελέχη. Οι άντρες που υποστηρίζουν τους συναδέλφους τους στην προσπάθειά τους να συμμετέχουν πιο ενεργά στη φροντίδα των παιδιών τους βοηθούν να αλλάξει η φιλοσοφία του εργασιακού τους πλαισίου, έτσι ώστε να προάγει περισσότερο την ισότητα και να ενθαρρύνει τους άντρες να ασχολούνται με τη φροντίδα των παιδιών. Αυτό με τη σειρά του θα βοηθήσει, επίσης, στην επαγγελματική πρόοδο των γυναικών που απασχολούνται στο ίδιο εργασιακό πλαίσιο.

Τι μπορούν να κάνουν οι εργοδότες

Οι εταιρικές πολιτικές και φιλοσοφίες που είναι μη φιλικές προς τους εργαζόμενους πατέρες (ή τους αγνοούν εντελώς) φέρουν μεγάλη ευθύνη για το υψηλό ποσοστό των ανακόλουθων μπαμπάδων. Οι εργοδότες θα μπορούσαν να ωφεληθούν πολλαπλά αν συνειδητοποιούσαν ότι οι δυσारेστημένοι υπάλληλοι είναι αποστασιοποιημένοι ή αδιάφοροι και ότι οι μπαμπάδες που αισθάνονται πως δεν έχουν στήριξη από τον εργοδότη τους θα δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να παραμείνουν σε αυτή τη δουλειά. Οι εργοδότες, λοιπόν, θα μπορούσαν:

- Να παρέχουν άδεια πατρότητας. Από το 2014 που διενεργήσαμε τη μελέτη μας για την άδεια πατρότητας,

έχουμε παρατηρήσει εντυπωσιακή αύξηση των ποσοστών των μπαμπάδων που δικαιούνται και παίρνουν άδεια μετ' αποδοχών. Όλο και περισσότεροι εργοδότες προσφέρουν γονική άδεια ανεξαρτήτως φύλου, η οποία συχνά καλύπτει από 6 έως 60 εβδομάδες άδειας με πλήρεις αποδοχές. Και σε αντίθεση με την κοινή πεποίθηση ότι οι άντρες δεν πρόκειται να πάρουν γονική άδεια ακόμα κι αν έχουν το δικαίωμα, οι μπαμπάδες εκμεταλλεύονται όντως αυτή τη νέα δυνατότητα, και όσοι παίρνουν άδεια παροτρύνουν ένθερμα και τους άλλους συναδέλφους τους μπαμπάδες να το κάνουν.

- Να βελτιώσουν το κλίμα αποδοχής των μπαμπάδων ως υπεύθυνων για τη φροντίδα των παιδιών. Για αρχή, θα μπορούσαν να κάνουν μια έρευνα με τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων, ώστε να δουν εάν οι εργαζόμενοί τους που είναι μπαμπάδες θεωρούν ότι η συμμετοχή τους στη φροντίδα των παιδιών είναι εξίσου αποδεκτή με των μητέρων. Ζητήστε τους προτάσεις για το τι θα μπορούσε να κάνει ένας εργοδότης προκειμένου να βελτιώσει αυτή την πτυχή του εργασιακού πλαισίου.
- Να εξετάσουν το ενδεχόμενο να προσφέρουν στους άντρες ευκαιρίες ανάπτυξης, έτσι ώστε αυτοί να συλλογιστούν σοβαρά τις προκλήσεις της εξισορρόπησης δουλειάς και οικογένειας. Οι ευκαιρίες αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν προγράμματα, όπως σεμινάρια διαχείρισης καριέρας, που επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να εξετάσουν τις αξίες τους,

να εντοπίσουν τυχόν ασυμφωνίες μεταξύ των αξιών και των πράξεών τους, και να αναπτύξουν ένα πλάνο σταδιοδρομίας και οικογενειακής ζωής. Βοηθώντας τους μπαμπάδες να κατανοήσουν καλύτερα τα αισθήματα σύγκρουσης που μπορεί να βιώνουν και να αναλάβουν δράση για να τα επιλύσουν, οι εργοδότες θα έχουν πιο ευτυχισμένους και πιο αφοσιωμένους εργαζόμενους.

Κοιτάζοντας μπροστά

Οι μπαμπάδες αντιλαμβάνονται όλο και περισσότερο τη σπουδαιότητα της εξισορρόπησης των εργασιακών και των οικογενειακών υποχρεώσεών τους, αλλά πολλοί εξακολουθούν να αγωνίζονται γι' αυτό χωρίς επιτυχία. Ελπίζουμε ότι τα ευρήματά μας θα τους ενθαρρύνουν να αφοσιωθούν με ακόμα μεγαλύτερη αποφασιστικότητα στον στόχο της ισότητας στη φροντίδα των παιδιών ανάμεσα στους ίδιους και στις συντρόφους τους.

Σήμερα, οι προοπτικές που διαγράφονται για το μέλλον είναι μικτές. Το θετικό είναι ότι στις έρευνές μας ο αριθμός των μπαμπάδων που τάσσονται υπέρ της ισότητας αυξάνεται αργά αλλά σταθερά από το 2015. Ωστόσο, η βαθιά επίδραση που είχε η πανδημία του κορωνοϊού στους εργαζόμενους γονείς φαίνεται ότι επανέφερε κάποια παρωχημένα στερεότυπα φύλου ως προς το ποιος πρέπει να κάνει τι. Το αποτέλεσμα ήταν ότι πολύ περισσότερες μαμάδες απ' ό,τι μπαμπάδες αναγκάστηκαν να περιορίσουν τους εργασιακούς τους ρόλους ή να εγκαταλείψουν εντελώς τη δουλειά τους. Οι μπαμπάδες

και οι εργοδότες πρέπει να επιταχύνουν τις προσπάθειές τους ώστε να γίνει πραγματικότητα ο ίσος καταμερισμός της φροντίδας των παιδιών μεταξύ των γονιών. Μακροπρόθεσμα, οι μπαμπάδες, οι σύντροφοί τους και τα παιδιά τους θα έχουν τεράστιο όφελος από την αποφασιστικότητά τους να επιτύχουν σε αυτό το έργο.